

Технічні засоби МИТНОГО КОНТРОЛЮ

1. Значення технічних засобів митного контролю у митній справі

- ▶ Митний контроль являє собою чітко визначену технологічну процедуру, яка передбачає застосування технічних засобів митного контролю (ТЗМК).
- ▶ Результати застосування ТЗМК визначають подальший хід процедури для різних видів об'єктів, що перетинають митний кордон.
- ▶ Використання технічних та спеціальних засобів дозволяє визначити відповідність якісних і кількісних показників товарів і транспортних засобів зазначених в деклараційних документах, забезпечити ефективний контроль за матеріальними цінностями, правильне нарахування мита, податків тощо.

- ▶ **Технічні засоби митного контролю** - це спеціальні установки, апарати, детектори, аналізатори, інструменти та інші технічні пристосування, що застосовуються посадовими особами митних органів при проведенні митного контролю в цілях забезпечення додержання законодавства України про митну справу.
- ▶ Технічні засоби митного контролю можна розподілити на пошукові засоби, засоби ідентифікації та засоби аудіовізуального контролю.

Оперативна діяльність митних установ, організаційна побудова технологічних ліній митного контролю й врахування специфіки роботи окремих установ та дільниць, передбачає застосування технічних засобів для розв'язування таких задач:

- ▶ перевірка істинності документів та атрибутів митного забезпечення: митних документів; митних пломб і замків;
- ▶ контроль об'єктів перевезень, пошук і виявлення предметів контрабанди: візуальний контроль об'єкта ззовні і зсередини;
- ▶ контроль важкодоступних місць в об'єкті; пошук зброї, боєприпасів, металевих предметів;
- ▶ пошук наркотичних речовин;
- ▶ пошук хімічно шкідливих речовин;

- ▶ ідентифікація об'єктів:
- ▶ ідентифікація дорогоцінних металів у виробках;
- ▶ ідентифікація коштовних каменів;
- ▶ ідентифікація наркотичних речовин;
- ▶ ідентифікація хімічних речовин;
- ▶ ідентифікація грошових знаків, цінних паперів;
- ▶ забезпечення дізнання та документування у справах про контрабанду:
- ▶ виявлення та закріплення речових доказів;
- ▶ фотовідеодокументування місць і способів приховування предметів;
- ▶ оперативний звукозапис показань осіб у справах про контрабанду;

- ▶ **контроль носіїв інформації:**
- ▶ контроль носіїв аудіоінформації;
- ▶ контроль носіїв відеоінформації;
- ▶ контроль інформації на фото та кіноплівках;
- ▶ знищення інформації, недозволеної до переміщення че рез митний кордон;
- ▶ візуальне спостереження оперативної обстановки в зонах митного контролю: візуальне спостереження і документування обстановки внутрішніх митних зон;
- ▶ візуальне спостереження і документування обстановки митних територій;

- ▶ **забезпечення оперативного управління процесом митного контролю:**
- ▶ забезпечення оперативних працівників засобами зв'язку;
- ▶ забезпечення установ засобами стаціонарного зв'язку;
- ▶ забезпечення установ засобами мобільного зв'язку;
- ▶ забезпечення засобами факсимільного і комп'ютерного зв'язку;
- ▶ **виконання технологічних операцій під час ручного огляду:**
- ▶ догляд речей ручного вантажу та багажу;
- ▶ догляд вузлів транспортних засобів і вантажного упакування;
- ▶ накладання атрибутів митного забезпечення;
- ▶ збирання, обробка, зберігання, документування та відображення інформації.

2. Вимоги, що висуваються до технічних засобів митного контролю

- ▶ Застосування досконалих технічних засобів митного контролю дозволяє одночасно забезпечити і високу пропускну спроможність пунктів контролю і високу достовірність контролю. Ці засоби вимагають додаткових витрат, але вони швидко відшкодовуються за рахунок попередження вивезення чи ввезення в державу недозволених об'єктів із збереженням достатньої пропускну спроможності митної системи.
- ▶ В процесі оперативного митного контролю технічні засоби повинні забезпечити: візуальний контроль об'єктів перевезень без їх розпаковування; контроль важкодоступних для огляду місць в транспортних засобах та вантажах; пошук зброї, боєприпасів, металевих предметів; пошук наркотичних речовин; пошук заборонених до переміщення через митний кордон технічних та біологічних речовин.

- ▶ Загальні і специфічні вимоги до ТЗМК визначаються видами об'єктів і умовами, за яких здійснюється митний контроль.
- ▶ **До загальних вимог належать:** повна відповідність оперативнотехнічних і тактичних характеристик ТЗМК оперативним задачам (умовам експлуатації), для розв'язання яких вони призначені;
- ▶ достатня продуктивність для забезпечення високої пропускної спроможності системи митного контролю;
- ▶ мінімальний час встановлення робочого режиму;
- ▶ здатність функціонувати у неперервному режимі достатньо тривалий час;
- ▶ універсальність електричного живлення, економічність;
- ▶ максимально можлива автоматизація основних, підготовчих і допоміжних операцій;
- ▶ можливість дистанційного отримання ідентифікаційних ознак, за якими однозначно визначається приналежність і параметри вмісту контрольованого об'єкта;
- ▶ безпека експлуатації, нешкідливість для людей, тварин і оточуючого середовища, надійність, достатній строк служби;
- ▶ індикація режимів (нештатних ситуацій);
- ▶ здатність ефективно функціонувати в умовах негативно го впливу зовнішніх атмосферних чинників (температури, вологості, атмосферного тиску);
- ▶ невеликі габарити і маса (мобільність);
- ▶ зручність роботи і простота обслуговування.

- ▶ Специфічні вимоги визначаються оперативними задачами застосування ТЗМК.
- ▶ Технічні засоби, які застосовуються для перевірки істинності, документів та атрибутів митного забезпечення, повинні:
- ▶ бути придатними для контролю об'єктів різних форматів і форм;
- ▶ бути придатними для виявлення підроблених печаток;
- ▶ бути придатними для виявлення несанкціонованих змін в оригінальному тексті документа, що перевіряється (підчищувань, закреслювань, замальовувань тощо), відновлювати оригінальний текст;
- ▶ узгоджуватися з телевізійними та комп'ютерними системами обробки інформації.

- ▶ Для контролю об'єктів перевезень, пошуку і виявлення предметів контрабанди застосовуються інтроскопи, пошукові засоби візуального контролю, металошукачі.
- ▶ **До інтроскопів висуваються такі вимоги:**
- ▶ контроль об'єктів усіх можливих форм та розмірів;
- ▶ чутливість;
- ▶ розпізнавання предметів за металевими перепонами;
- ▶ можливість масштабування зображення об'єкта контролю;
- ▶ повна радіаційна та електрична безпека операторів, осіб, які проходять митний контроль, оточуючого середовища;
- ▶ пряма та реверсна робота;
- ▶ збереження усіх якісних показників об'єктів, які під час митного контролю піддаються рентгенівському та іншим видам опромінювання.

- ▶ Пошукові засоби візуального контролю (ендоскопи, техноскопи, бороскопи) повинні:
- ▶ забезпечувати контроль важкодоступних місць, порожнин, баків тощо;
- ▶ бути захищеними від дії чинників зовнішнього середовища, бути стійкими до дії хімічно агресивних речовин;
- ▶ мати достатню довжину робочої частини;
- ▶ мати достатній кут огляду;
- ▶ мати достатню фокусну відстань і необхідні світловий діаметр та лінійне поле зору об'єктива;
- ▶ мати достатній діоптрійний інтервал окуляра;
- ▶ мати достатньо потужне джерело світла;
- ▶ мати достатню кратність оптичної системи з можливістю її регулювання.

- ▶ **Основні вимоги до металошукачів:**
- ▶ можливість ідентифікації як чорних, так і кольорових металів;
- ▶ достатня чутливість (можливість виявлення металевих предметів на певній відстані);
- ▶ достатня вибірковість (реагування на металеві предмети, які дійсно можуть бути предметами контрабанди);
- ▶ нечутливість до дії завад;
- ▶ оптимальна швидкість сканування об'єкта контролю;
- ▶ світлова та звукова індикація виявлення металевих предметів;
- ▶ висока ймовірність виявлення металевих предметів;
- ▶ низька ймовірність прийняття хибного рішення.

- ▶ **оглядові щупи повинні мати:**
- ▶ оптимальний діаметр і потрібну довжину;
- ▶ достатню твердість;
- ▶ пристосування для забору проби сипких речовин з потрібної глибини.

- ▶ Технічні засоби візуального спостереження оперативної обстановки в зонах митного контролю (системи зовнішнього спостереження) повинні забезпечувати:
- ▶ можливість одночасного контролю за декількома зонами спостереження;
- ▶ автоматичне фокусування оптичної системи;
- ▶ достатній кут огляду;
- ▶ достатню розрізняючу здатність (чіткість зображення);
- ▶ достатню чутливість (функціонування у темну пору доби);
- ▶ ефективну обробку отриманої інформації (наявність ко мутаторів, квадраторів, мультиплексорів).

- ▶ **Технічні засоби ідентифікації грошових знаків та цінних паперів повинні:**
- ▶ виявляти усі можливі ознаки правдивості грошових знаків, цінних паперів та бланків документів;
- ▶ забезпечувати високу імовірність виявлення ознак фальсифікації;
- ▶ **До технічних засобів ідентифікації дорогоцінних металів висуваються такі вимоги:**
- ▶ чутливість (здатність виявляти мінімально вагомий вміст дорогоцінного металу у сплаві);
- ▶ вибірковість (здатність окремо виявляти у сплаві різні дорогоцінні метали - золото, платину, паладій, срібло тощо).

- ▶ Засоби зв'язку для ефективного забезпечення оперативно го управління процесом митного контролю повинні мати:
- ▶ захищені діапазони частот;
- ▶ достатній радіус дії;
- ▶ достатній захист від атмосферних завад, завад за сусіднім та дзеркальним каналами.
- ▶ Основні вимоги до ваговимірювального устаткування:
- ▶ забезпечення необхідних меж зважування;
- ▶ достатні розміри платформи для зважування;
- ▶ можливість тарокомпенсації;
- ▶ достатня точність вимірювання ваги, підтверджена свідоцтвом про державну повірку або відповідним тавром.

- ▶ Специфічною вимогою до технічних засобів контролю носіїв аудіо та відеоінформації є забезпечення потрібної для правильного відтворення інформації швидкості руху носія інформації, можливість відтворювати інформацію в усіх можливих форматах і на всіх можливих носіях.
- ▶ Технічні засоби утилізації інформації на магнітних носіях мають відповідати таким вимогам: універсальність; достатні розміри робочої камери; швидкодія та достатня напруженість магнітного поля; можливість дистанційного керування процесом утилізації інформації.

3. Технічні та спеціальні засоби МИТНОГО КОНТРОЛЮ

- ▶ Правова база застосування технічних засобів ґрунтується на статті 324 Митного кодексу України, де визначено, що «з метою скорочення часу проведення митного контролю та підвищення його ефективності митні органи можуть використовувати технічні та спеціальні засоби, а також службових собак».
- ▶ При цьому, застосування для здійснення митного контролю технічних та спеціальних засобів повинно бути безпечним для життя і здоров'я людини, тваринного та рослинного світу і не завдавати шкоди товарам, транспортним засобам.

Технічні засоби МК класифікують наступним чином:

- ▶ Пошукові засоби як прилади оперативно-технічної дії передбачають обстеження важкодоступних місць транспортних засобів і товарних (вантажних) упаковок, локацію схованок, застосування спеціальних контрольних міток, а також застосування технічних засобів і пристосувань для відбору проб вмісту об'єктів митного контролю.

- ▶ Місцями митного обстеження в даному випадку є кабіна, салони, функціональні і конструкційні відсіки легкових і вантажних автомашин, автобусів, службові, пасажирські помешкання залізничних вагонів, морських і річкових суден, літаків і ін., а також конструктивні елементи різноманітних видів контейнерів, рефрижераторів, вантажних відсіків автотранспортних засобів, окремі види вантажів, розміщення яких на транспортному засобі створює внутрішні закриті важкодоступні місця.

- ▶ Технічні засоби дозволяють для огляду цих об'єктів використовувати природні технологічні або конструкційні порожнини й отвори в контрольованих об'єктах, одержувати візуальну інформацію про можливе перебування там сторонніх вкладень.
- ▶ Такі важкодоступні місця, як правило, бувають практично неосвітлені, мають невеличкі розміри прорізів і отворів, розташовані в незручних для їхнього огляду місцях (розташовуються в стельових зонах або в області підлоги і стін транспортного засобу або контейнера, знаходяться в безпосередній близькості від комунікаційних мереж, що важко переглядаються і т.п.), що звичайно не дозволяє одержати швидкий доступ до них.
- ▶ **Пошукові засоби включають три основні групи:**
- ▶ технічні засоби обстеження важкодоступних місць об'єктів митного контролю (доглядові щупи і дзеркала, ендоскопи, телевізійні комплекси віддаленого доступу, освітлювачі та ін.);
- ▶ технічні засоби локації схованок і прихованих вкладень (K910B, "Рось 4", металошукачі, вимірювачі довжини);
- ▶ спеціальні позначкові засоби (флуоресцентний фломастер у комплекті з ультрафіолетовим ліхтарем тощо).

- ▶ Рентгенівські апарати можуть використовуватися для оперативного виявлення заборонених вкладень у предметах та вантажах, які перетинають митний кордон. При цьому тільки вони можуть дати найбільш достовірну інформацію про наявність прихованих вкладень за дуже короткий час. В практиці митних органів активно використовуються мобільні системи Rapiscan.

Rapiscan Eagle M4507

- ▶ Металошукачі призначені для виявлення металевих предметів у неметалічному середовищі. Робота цих приладів базується на зміні частоти автогенераторів при наявності металевих предметів в електромагнітному полі пошукових елементів. Металошукачі розподіляються на стаціонарні типу "КС 7" і "Метекс" та переносні типів: "МКХ-900" і "МКД-9903", "КС-1", "Денсок", "Гамма".

Металошукач "АКА-7202"

- ▶ Ендоскопи, зокрема Трубка доглядова гнучка ТСГ 10.1000.0-60-07-И, призначена для передачі зображення важкодоступних ділянок об'єкта, контролю елементів конструкції, що досліджуються при догляді.

Ендоскоп типу ЭТГ-6 – 1,5.

- Для огляду важкодоступних неосвітлених місць у транспортних засобах використовуються комплекти дзеркал з підсвіченням. Для огляду в кабінах та салонах автомашин, літаків та інших місцях можна застосовувати дзеркала типу "СГ-142", телескопічна ручка яких складається з двох частин. У складеному вигляді дзеркало легко вміщується в кишені. За допомогою наявних шарнірів дзеркало встановлюється під будь-яким кутом до рукоятки.

Комплект оглядових дзеркал ОАД-2

- ▶ До детекторів дорогоцінних металів відносять тестер золота (типу "Gold star") призначений для швидкого і точного визначення вмісту золота різних кольорів від 210 до 958 проби, дослідження покритих золотом чи золотовмісних металів. Додатково цей прилад ідентифікує платину і паладій.

- ▶ NDS-2000 може виявляти найменші сліди кокаїну, препаратів опію (героїну та морфіну), канабісу (марихуани і гашишу) та стимуляторів амфетамінного типу (амфетамін, екстазі і метамфетамін). Візуалізація цього технічного засобу подана на рисунку.

NDS-2000

- ▶ SABRE 4000 використовується для виявлення стандартних військових хімічних бойових речовин, токсичних промислових сполук, вибухівки та наркотиків. APD 2000 призначення полягає в тому, щоб допомогти визначити потенційно небезпечні речовини, що можуть бути діючими засобами хімічної війни. Прилад "Спектр Відео М-20" дає змогу проводити дослідження документів та бланків з використанням різноманітних типів підсвічування, що в комплексі дозволяє виявляти виправлення і підчистки в тексті, а також ознаки підробки бланків документів. Використовуючи малогабаритну телевізійну камеру, виводять зображення документа на екран відеомонітора, що створює додаткові зручності при дослідженні. Компактний прилад "РЕГУЛА" 1013 також призначений для експертного контролю достовірності документів і захищених паперів.

Компактний прилад "Регула" 1013

- ▶ Спеціальні засоби класифікують на ультрафіолетові ліхтарі; флуоресцентні фломастери; лупи та мініскопи; слідчі валізи; прилади контролю документів.
- ▶ Вони призначені для виявлення слідів підробок, виправлення, приписок на митних деклараціях, банківських білетах та інших документах із метою ідентифікації їх справжності.
- ▶ До засобів технічного забезпечення належать акумулятори, зарядні пристрої, реле часу, ваги, засоби зв'язку та ін.

- ▶ Стационарні сканери або скануючі системи стаціонарного типу - це спеціальне обладнання, призначене для виявлення товарів, що переміщуються прихованими серед інших товарів, задекларованих до переміщення.

І. Скануючі системи стаціонарного типу